

KOSÁRY DOMOKOS TÖRTÉNELEMVERSENY, 2024-2025.

11. évfolyam számára

2. Regionális forduló

Kedves Versenyző!

Köszöntünk a Magyar Nemzeti Múzeum tárgyaival kapcsolatos felületen! A következőkben a 19. századi magyar és egyetemes történelemnek két kiemelkedő tárgyával kapcsolatban olvashatsz részleteket. Az egyik Liszt Ferenc zongorája, a másik pedig Erzsébet királyné halálakor viselt ruhadereka. Légy figyelmes, mert apró részletekben rejlik a lényeg!

Sikeres felkészülést kívánunk!

A Magyar Nemzeti Múzeum Tudásközlő Főosztályának csapata

Magyar Nemzeti Múzeum
Közgyűjteményi Központ

MAGYAR
NEMZETI
MÚZEUM

A tárgy, mint forrás

A múzeumban őrzött műtárgyak, emlékek lényeges információkat hordoznak magukban, „mesélnek” a múltról, a környezetünkről. A műtárgyak alapos vizsgálata és megfigyelése lehetővé teszi számunkra a történelem sokoldalú megismerését. A ruha mesélhet egykori viselője társadalmi hovatartozásáról, vagyonáról, kiváltságairól, a korszak divatjáról. De egy kard is számtalan titkot rejthet magában: milyen anyagból készült, típusa választ adhat arra, hogyan harcolhattak vele, megtudhatjuk ki viselte, hadakozásra használták, vagy egy főúr kiegészítője volt, díszítése pedig az adott korszak fegyverkovácsainak és ötvöseinek szakértelméről árulkodhat, de tetten érhetjük rajta az éppen divatos motívumvilágot, és műveltséget is. Azonban a tárgy önmagában nem árul el mindent magáról, az általa hordozott kód „feltörésében” segítenek a kiállítások feliratai, a tárlatvezetők és a múzeumpedagógusok.

© A tananyag, a felhasznált képek és a szövegek a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonát képezik.

Liszt-zongora, 19. század

A Magyar Nemzeti Múzeum Hangszergyűjteményének alapjait három kiemelkedő jelentőségű műtárgy vetette meg a 19. század derekán, melyek közül az egyik Liszt Ferenc zongorája, melyet egykor Beethoven tulajdonában volt. A hangszerház gyűjtési körébe a magyarországi hangszergyártást, hangszerhasználatot reprezentáló, ill. egy-egy történelmi személyhez, családhoz kapcsolódó műzenei hangszerek taroznak. Az itt látható zongorát a londoni Broadwood cég készítette, amely kora legmodernebb hangszereit gyártotta. Termékeit hercegi, fejedelmi családok vásárolták nagy számmal, de ezeken játszottak a kor legnagyobb zeneszerzői is, így például Haydn is.

Liszt zongora, MNM KK Történeti Tár, Hangszergyűjtemény

A zongora története egészen 1817-ig nyúlik vissza, amikor is Thomas Broadwoodnak volt szerencséje megismerkedni Beethovennel. A találkozás olyan nagy hatással volt a hangszerkészítőre, hogy tisztelete legjobb zongoráját ajándékozta a mesternek, akinek nevét, s az ajándékozás tényét a hangszer homlokzatán is feltüntették. Beethoven nagyon szerette ezt a hangszert, minden útjára magával vitte. Az idő múlásával a hangszer állapota egyre rosszabbodott, mivel élete vége felé Beethoven hallása egyre romlott, így egyre erősebben játszott a zongorán. A művész halála után hagyatékát elárverezték, köztük az addigra igen rossz állapotban lévő zongorát is.

Beethovennek szánt adományozás emléke a zongorán

A zongorát C. A. Spina bécsi műkereskedő vásárolta meg, aki hódolata jeléül 1845-ben Lisztnek adta. Mivel a hangszer addigra már elavultnak számított, így maga Liszt is relikviaként őrizte könyvtárában. Liszt egyre gyakrabban látogatott Magyarországra és amikor 1873-ban 50 éves művészi jubileumát ünnepelte az ország, olyannyira meghatódott, hogy eldöntötte legbecsesebb kincseit a magyar nemzet számára adományozza, mint magyar hazafi, „kinek büszkesége, ha csekély művészi tehetségét Magyarhon szolgálatára felajánlhatja” – írta Pulszky Ferenc igazgatónak.

A hangszer végül csak Liszt Ferenc halála után került be a múzeumba, ahol már 1887 szeptemberében a többi relikviával együtt kiállították, s azóta is a múzeum egyik legféltettebb kincse.

Erzsébet királyné ruhadereka, 1898.

A Magyar Nemzeti Múzeumban a textíliák és öltözékek gyűjtését a múzeum kettős, régészeti és történeti profilja határozza meg. Éppen ezért őrizzük itt a magyar történelmi múlt szereplőinek ruhadarabjait, vagy olyan tárgyakat, amelyek valamilyen történelmi eseményekhez kötődnek.

*Erzsébet királyné ruhadereka, melyet meggyilkolásakor viselt,
MNM KK Textílyűjtemény*

A gyűjtemény vitathatatlanul legfontosabb műtárgya az a ruhaderék (egyfajta ruha felsőrész), melyet akkor viselt Sisi, amikor 1898-ban merénylet áldozata lett. A királynét egy olasz anarchista, Luigi Lucheni gyilkolta meg, amikor Erzsébet a Genfi-tó partján sétált magyar udvarhölgyével, Sztáray Irma grófnővel. A férfi fellökte és szívtájékon szúrta a királynét egy élesre hegyezett reszelővel – a sérülést azonban nem vették észre azonnal, sőt, azt hitték, hogy Sisi óráját akarta ellopni a férfi. Már egy hajó fedélzetén voltak, amikor a királyné rosszul lett. Kíséretében akkor tudatosult, mekkora a baj, amikor kibontották a ruháját és meglátták a sérülés apró nyomát: egy érme nagyságú barnás vérfoltot a szíve tájékán. A hajót azonnal visszafordították a kikötőbe és Erzsébetet visszavitték a szállodába, ahol orvosok várták – azonban életét már nem tudták megmenteni. A feljegyzések szerint utolsó mondata magyarul hangzott el, melyet udvarhölgyéhez intézett: „Mi történt velem?”

A szakadás helye a mai napig jól látható, a selyemből készült ruhadarabon. A ruhaderekat a gyilkosság után Sztáray grófnő őrizte, majd ajándékozta a Budai Várban működő Erzsébet Királyné Múzeumnak. A második világháborús ostrom alatt azonban ki kellett menekíteni a megmaradt ereklyéket, melyeket azóta is a Magyar Nemzeti Múzeumban őriznek. Műtárgyvédelmi okok miatt a kiállításon legtöbbször a jelentős műtárgy másolata látható.

A szakadás helye a ruhadarabon